

ب. پنج اثر در زمینه جهانی شدن

Werner Bonefeld, *The Politics of Change: Globalization, Ideology and Critique*, New York, Palgrave Press, 2000, 212 Pages.

کتاب «سیاستهای تغییر: جهانی شدن، ایدئولوژی و نقد»، شامل هشت مقاله به قلم استادان دانشگاه‌های اروپا و آمریکا است. در مقاله اول که به قلم وارنر بونی فلد نوشته شده است ریشه‌ها و شیوه‌های تغییر در عصر جهانی شدن بررسی می‌گردد. سپس وارنر به کمک نویسنده‌ای به نام پیتربورنهام ظهور مدیریت اقتصادی جدید و سیاست زدایی از مسایل جهان را تبیین می‌کند. به اعتقاد بورنهام، شیخ جدیدی به نام جهانی شدن ظهور می‌نماید و بازار اقتصادی تعیین کننده وجوه و لایه‌های گوناگون زندگی می‌شوند. مباحث دیگری که در این کتاب، بدان پرداخته می‌شود قرار می‌گیرند عبارتند از:

- روش‌شناسی و نظریه‌های نوین اجتماعی و نقد تئوریهای موجود (*Kasmas Ksychopedis*)
 - بازسازی ماتریالیسم تاریخی به کوشش یورگن هارماس (*Helmut Reichhelt*)
 - ناپدید شدن نظام سرمایه‌داری؛ ابطال یا اثبات دیدگاههای مارکس در مورد گذار از یک شکل تولید و جامعه به شکل دیگر (*Gaurice Godelier*)
 - مسأله‌زا پاتیستا و ادعاهای آنها در جهان جدید (پس از سال ۱۹۹۴)
 - وضعیت بازار، دولت و پایان تاریخ (*Johannes Agnoli*)
- به طور کلی کتاب مذکور از لحاظ طرح مفهوم جهانی شدن و کاوش در خصوص روش و نظم نظریه‌های نوین اجتماعی حایز اهمیت می‌باشد.

Klaus Dodds, *Geopolitics in a changing world*,
New York, Prentice Hall Press, 2000, 178 Pages.

ژئوپلتیک در دنیای در حال تغییر

«ژئوپلتیک در دنیای در حال تغییر» عنوان کتابی است که در سال ۲۰۰۰ در بیش از ۲۰ شهر بزرگ و علمی دنیا منتشر گردیده و کد ژئوپلتیک کشورها در عصر جدید را مورد کاوش قرار می‌دهد. فروپاشی ساختارهای سابق قدرت و حاکمیت در دوران پس از جنگ سرد، اولین مبحث کتاب است که طی آن به مطالبی چون نقش شبکه‌های مالی و اطلاعاتی دنیا، منطقه‌گرایی و اقتصاد مدرن، حقوق بشر، رسانه‌ها و جنگ در دوران پس از جنگ سرد پرداخته می‌شود. فصل دوم کتاب تحت عنوان «جهانی شدن سیاستهای دنیا»، به تبیین نسبت نوین بین ژئوپلتیک و جهانی شدن اختصاص دارد. در فصل سوم روابط شمال جنوب در دنیای مبتنی بر تبعیض بررسی می‌شود و نویسنده با طرح مسأله «پایان جهان سوم» و دو قطبی (شمال - جنوب) شدن دنیا آخرین وضعیت دنیای عقب‌مانده و پیشرفته را تشریح و تبیین می‌کند. مباحث عمده دیگری که در این کتاب مورد بررسی دقیق نویسنده قرار می‌گیرد عبارتند از:

- ژئوپلتیک و رسانه‌های دیداری و شنیداری مانند فیلم، موزیک
- جهانی شدن آسیب‌پذیری در قبال سلاحهای پیشرفته (هسته‌ای) و آلودگیهای زیست‌محیطی
- جهانی شدن دفاع از حقوق بشر و مداخله بنام حقوق بشر در عصر پس از جنگ سرد
- ظهور دولتهای جدید، روابط جدید، سازمانها و مؤسسات جدید و شبکه‌های نوین قدرت در جهان

۳. جامعه‌شناسی جهانی

Robin Cohen and Paul Kennedy, *Global Sociology*,

London, Macmillan Press Ltd, 2000, 408 Pages.

جامعه‌شناسی جهانی کتابی است که به قلم دو تن از نظریه‌پردازان برجسته جامعه‌شناسی و آینده پژوهی یعنی را بین کوهن و پال کندی نوشته شده است. مطالب کتاب در قالب پنج بخش و ۲۰ فصل طبقه‌بندی گردیده و تمام مطالب آن در پاسخ به این پرسش تدوین شده است که یافته‌های موجود جامعه‌شناسی تا چه اندازه به خواسته‌های عصر جدید پاسخگو می‌باشد. بر این اساس ابتدا در فصل اول تحت عنوان برداشتها و تفاسیر^۱، مفاهیمی چون جهانی شدن و جهانی‌گرایی مورد بررسی مفهومی قرار می‌گیرد و در قالب جهانی شدن، مضامینی چون تحول مفهوم زمان و مکان، افزایش و اکنشهای فرهنگی، همگانی شدن و جهانی گشتن مشکلات، وابستگی متقابل ملتها و چند بعدی شدن مسایل بین‌المللی به بحث و بررسی درمی‌آیند. در ادامه بخش اول موضوعات دیگری از قبیل پیدایش ملیت و پدیداری دولت - ملت و سرنوشت آنها در عصر جهانی شدن مورد تحلیل نویسنده کتاب قرار می‌گیرد. بخش دوم تحت عنوان «اجزا و مؤلفه‌های جهانی شدن»، مسایل زیر را تبیین می‌کند:

- تحول فرهنگ کار در عصر جهانی شدن
 - بحرانهای فوردیسم و ظهور دوره پست فوردیسم
 - ژاپنی‌شدگی فرهنگ کار و پیدایش نیروی کار منعطف^۲ به جای تقسیم کار خشن
 - کاهش یا افزایش سیطره دولت در عصر جهانی شدن و نیازمندی اساسی به دولت موثر
 - حقوق شهروندی دنیای جهانی شده
 - جهانی شدن جنایات، تجارت مواد مخدر و کاهش کنترل دولتها
 - دستاوردهای کشورهای آسیای جنوب شرقی و نقش دولت در این مناطق
 - جهانی شدن و مسأله فقر، پناهندگی، آوارگی
 - شرکتهای چندملیتی به مثابه سفیران جهانی شدن
- بخش سوم کتاب تحت عنوان «جامعه‌شناسی جهانی» به تجربیات حاصل از فرآیند نوین جهانی اختصاص دارد. ذیل بخش سوم مباحثی چون افزایش جمعیت، امواج مهاجرت درون

کشوری و برون کشوری، گردشگری و پیامدهای فرهنگی و اجتماعی آن، فرهنگ مصرف در عصر جهانی شده، احتمال آمریکایی شدن فرهنگ جهانی، شهرهای جهانی و شهروندان چند تابعیتی مطرح و تبیین می‌شوند. واپسین بخش کتاب به امکانات بالقوه و معضله‌های فراروی جهان جدید و عصر جهانی شده اختصاص یافته است. نویسنده در این بخش چهار موضوع محوری زیر را مورد بررسی قرار می‌دهد:

- جهانی شدن جنبشهای نوین اجتماعی
- جایگاه زنان در عصر جهانی شدن
- نقش سبزه‌ها و طرفداران محیط زیست محیط در سیاستگذاریهای جهانی
- مبانی نظری هویت‌های محلی و نقش جهانی شدن بر بقاء یا زوال هویت بومی

۴. امنیت جهانی در هزاره جدید

Sharyl Cross et al, *Global Security Beyond the Millennium*,
London, Macmillan Press, 1999, 260 Pages.

کتاب «امنیت جهانی در هزاره جدید» شامل مجموعه مقالاتی است که جایگاه، توانمندی و محدودیتهای دو قدرت مهم هزاره جدید یعنی آمریکا و روسیه را بررسی می‌کند. این کتاب دارای پنج بخش می‌باشد و نویسندگان مقالات آن می‌کوشند تا مهم‌ترین مسایل قابل طرح در روابط دو کشور آمریکا - روسیه را برجسته نمایند. بخش اول این کتاب روابط و مناسبات امنیتی آمریکا - روسیه را توضیح می‌دهد. در بخش دوم فرصتها و دشواریهای آمریکا - روسیه در دوران پس از جنگ سرد تحلیل و برآورد می‌شود و در ضمن آن، فن‌آوری اطلاعاتی طرفین و زمینه‌های مساعد همکاری نظامی - اطلاعاتی دو کشور بررسی می‌گردد. ابعاد و زوایای جدید امنیت در سده بیست و یکم عنوان بخش سوم کتاب است. امنیت زیست محیطی در ایالات متحده، مسایل مربوط به قاچاق مواد مخدر، مهاجرت‌های غیرقانونی، تجارت و دموکراسی و سرانجام نیازمندی روسیه به یک هویت جدید در عصر پس از جنگ سرد مهم‌ترین محور فصل سوم را تشکیل می‌دهد. منابع، اشکال و پیامدهای درگیریهای منطقه‌ای در بخش چهارم کتاب مورد توجه نویسندگان دو مقاله قرار می‌گیرد. در مقاله اول این بخش نقش آمریکا در کشمکشهای محلی پس از جنگ سرد و جنگ خلیج فارس ارزیابی می‌شود و در مقاله دوم، درگیریهای بالکان به مثابه نمودی از برخورد تمدنها مورد مطالعه و آزمون نویسنده قرار می‌گیرد.

«راهبرد نظامی و جنگهای آینده» عنوان واپسین بخش کتاب می‌باشد که طی آن، دو تن از نویسندگان به نامهای باری اسنایدر و ویکتور بلاورا به تبیین و توضیح زمینه نبردهای آینده و پاسخ آمریکا در عصر جدید می‌پردازند. مقاله حاضر با اشاره به گسترش جنگهای کم‌شدت، برتری چشمگیر آمریکا در هوا و دریا و اطلاعات، معضلهای فراروی آمریکا را بازگو می‌کند. آخرین مقاله این کتاب تحت عنوان آموزه و راهبرد نظامی روسیه و تهدیدات و فرصتهای فراروی آن کشور به تشریح نقاط ضعف و ابزارهای قدرت‌زای روسیه می‌پردازد.

این کتاب به دلیل برخورداری از دوازده مقاله ممتاز و نگاه آینده‌نگرانه‌اش، حاوی اطلاعات و راهنماییهای مفیدی است و مطالعه آن برای عموم علاقه‌مندان مسایل استراتژیک و روابط بین‌الملل توصیه می‌شود.

۵. جهانی شدن و مخالفانش

Stephen McBride and John Wiseman (eds), *Globalization and its Discontents*, London, Macmillan Press Ltd, 2000, 237 Pages.

«جهانی شدن و مخالفانش» عنوان مجموعه مقالاتی است که به همت دو تن استادان مهم علوم سیاسی به نامهای استیفن مک‌براید (استاد علوم سیاسی دانشگاه سیمون فراسر کانادا) و جان وایزمن (استاد مدرسه علوم سیاسی دانشگاه RMIT استرالیا)، جمع‌آوری و تدوین شده است. این کتاب شامل ۱۵ مقاله است که در پنج بخش جداگانه تنظیم گردیده است. بخش اول شامل مقدمات نظری در خصوص معنای جهانی شدن و سیاستهای مناسب این عصر می‌باشد. ابزارها و ساز و کار جهانی شدن موضوع بخش دوم کتاب است که به طرح و پردازش مسائلی چون کارکرد دستگاههای مالی دنیا مانند بانک جهانی و به هم دوختگی مسایل گوناگون اقتصادی، پولی و مالی اختصاص دارد. بخش سوم که در واقع مهم‌ترین بخش کتاب است ناظر بر عملکرد یکسان‌ساز جهانی شدن از یکسو و خاصیت خاص‌نگر آن از سوی دیگر می‌باشد. نویسنده این مقاله، عنوان مناسب «تناقض‌ها و بلندپروازیه‌ها» را برای این فصل برگزیده است.

تهیه و تنظیم:

صابر شکیبا

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی